

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Карайван В. Д.¹, Погорєлова Т. В.²

¹ – студент, кафедра статистики та ММЕ,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Карайван В. Д., Погорєлова Т. В. Порівняльна характеристика оплати праці в Україні та країнах Європи. *Визначено сутність оплати праці, основні напрямки її витрат, обґрунтовано необхідність порівняльної характеристики оплати праці. Досліджено купівельну спроможність країн ЄС. Проведено порівняльний аналіз купівельної спроможності між країнами Європи та Україною.*

Ключові слова: заробітна плата, купівельна спроможність, структура, витрати, працездатність, первинні потреби людини, європейські стандарти.

Karaiwan V. D., Pogorelova T. V. Comparative characteristics of wages in Ukraine and European countries. *The essence of remuneration, the main directions of its costs, the need for comparative characteristics of remuneration is substantiated. The purchasing power of the EU countries was studied. A comparative analysis of purchasing power between European countries and Ukraine was conducted.*

Keywords: wages, purchasing power, structure, costs, capacity for work, basic human needs, European standards.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Карайван, В. Д. *Порівняльна характеристика оплати праці в Україні та країнах Європи* [Текст] / В. Д. Карайван, Т. В. Погорєлова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 9. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2023. – С. 89 – 93.

Заробітна плата – це одна з складніших та важливих соціальних і економічних категорій. Заробітна плата є основним, а найчастіше і єдиним джерелом доходів для найманих працівників, це основа добробуту та якості життя. Для роботодавців же заробітна плата являється витратами, але крім того й ефективним засобом мотивації для досягнення цілей підприємства. Організація та формування заробітної плати та її рівня наряду із забезпеченням трудової зайнятості складають основу соціально-трудова відносин у суспільстві. На протязі багатьох років заробітна плата в Україні тримається на досить низькому рівні. Штучне стримання заробітної плати привело до того, що в Україні витрати на заробітну плату в розрахунку на одиницю валового національного продукту майже вдвічі

нижче ніж в країнах з більш розвинутою ринковою економікою [1].

Особливої уваги закон приділяє мінімальній заробітній платі, яка законодавчо встановлена з певним розміром. Мінімальна заробітна плата сплачується за просту та некваліфіковану працю і не може сплачуватися нижче зазначеної плати за виконану працівником місячного обсягу роботи [1]. Станом на жовтень 2022 року мінімальна заробітна плата в Україні становить 6700 грн, що рівняється приблизно 250 долларів США [2]. Це суттєво нижче мінімальної зарплати в багатьох країнах Європи. Низький рівень оплати праці є однією з основних проблем в Україні, що суттєво впливає на життя більшості громадян [3]. До факторів, які визначають низький рівень заробітній платі в Україні, відносяться економічна та політична ситуація в країні, відсутність інвестицій та високий рівень корупції [4].

Заробітна плата є основою формування доходів громадян і одним з найважливіших показників соціально-економічного стану країни та якості життя в ній. Якщо порівнювати цей показник з аналогічними показниками країн Європи, то бачимо, що середня заробітна плата в Україні значно нижча [4]. Під час такого порівняння заробітної плати України та інших європейських країн, стає зрозуміло, що існує значна різниця в оплаті праці між країнами Європи та в Україні. Наприклад, середня заробітна плата після сплати податків в Польщі становить 998 євро, у Великій Британії – 2615 євро, в Чехії – 1467 євро, Німеччині – 2723 євро, Литві – 961 євро. Натомість середня заробітна плата в Україні за січень 2022 року складає 14577 гривень, що еквівалентно 455 євро [5]. Така суттєва різниця в оплаті зумовлена різними чинниками, зокрема відмінностями в економічному розвитку, трудовому законодавстві та рівні життя. Для більш точного порівняння, натомість середньої заробітної плати, краще порівняти купівельну спроможність середньої заробітної плати між країнами.

Проаналізуємо необхідний мінімум для підтримання життєдіяльності та нормальної працездатності. Для цього відберемо основні фактори, що необхідні людині. Для нормальної життєдіяльності людині потрібно житло, їжа, одяг та відпочинок. Також необхідно додати транспорт для зручного та ефективного пересування. Підведемо вартість усього перерахованого та зазначимо яка частина середньої заробітної плати на це потребується. Порівняємо отриману купівельну спроможність України з різними країнами Європи, насамперед, Польщею, Великою Британією, Чехією, Німеччиною та Литвою. Уся статистична інформація знаходиться у вільному доступі на інформаційних порталах ЄС [6].

Об'єктом дослідження обрано середньостатистичну молоду людину віком від 20 до 30 років. Тому до розрахунків не включено такі витрати як: плата за навчання, наявність дітей або іншого опікунства. Роздивимось той необхідний мінімум, що потрібен на одну людину в ЄС.

Почнемо з житла. У більшості випадків молоді люди об'єднуються в групи для сумісного проживання та економії, оскільки сусідське проживання

знижує витрати. Визначимо вартість орендної плати та комунальних послуг. За основу візьмемо трикімнатну квартиру поза центра міста та середню вартість комунальних послуг на 85м² (електроенергія, опалення/охолодження, вода, вивіз сміття, тощо). Загальну суму поділимо на трьох умовних сусідів. Далі проаналізуємо витрати на харчування. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 року №780 середньостатистичній працездатній людині необхідно вживати від 2500 до 3000 кілокалорій на добу [7]. Основні групи продуктів, які рекомендується включати в щоденну дієту мають включати білки, вуглеводи, жири. Потрібно додати до раціону м'ясні та молочні вироби, овочі та фрукти, крупи, тощо. При грамотному розподіленні та з зіставленням меню можна зазначити такий набір продуктів на місяць: молоко – 2 л., яйця – 24 шт., хліб – 5 кг, сир – 1 кг, рис – 2 кг, куряче філе – 2 кг, червоне м'ясо – 2 кг, картопля – 5 кг, салат – 1 шт., цибуля – 1 кг, томати – 2 кг, яблука – 1 кг, банани – 1 кг, апельсин – 1 кг, вода – 60 л. Ці продукти є у вільному доступі в обраних нами країнах та їх цілком вистачить для підтримання працездатності людини.

Для підтримання гардеробу оберемо якісні речі, які зустрічаються в кожній вибраній нами країні, та мають довгостроковий термін використання. Припустимо, що будемо купувати 2 предмети гардеробу на місяць, на цей раз візьмемо одну пару джинсів «Levis 501» або його аналог та одну пару кросівок Nike середнього рівня. Дані товари є розповсюдженими та якісними.

Для забезпечення зручного та ефективного пересування по місту проживання людині необхідно придбати проїзний у громадському транспорті, тому ці витрати також віднесемо до витрат за рахунок оплати праці.

Відпочинок дуже важлива частина життя, за допомогою якого можна позбутися від втоми, емоційного та фізичного напруження та підняти собі настрій, а з ним і продуктивність праці, тому відпочинок має бути невід'ємною частиною життя. Для місячної норми відпочинку візьмемо абонемент до фітнес-клубу або спортзалу, також можна додати разовий похід до кінотеатру та одне відвідування недорогого ресторану.

Розрахунки для порівняння оцінювалися в євро, зібрані дані представлені в таблиці 1.

Аналізуючи табл.1, бачимо, що для підтримання нормальної життєдіяльності та працездатності потрібна різна сума коштів в кожній країні, в Україні для необхідного певного мінімуму необхідно 409.7 євро, у Великій Британії сума потрібна значно більша, близько в 2.2 рази більша. Проте і середня заробітна плата значно відрізняється, у Великій Британії середня заробітна плата після оподаткування в 5.74 рази більша аніж в Україні. Розрахуємо, яку частину заробітної плати маємо витрати на задоволення певних необхідним потреб. Для цього розділимо суму загальних витрат на середню заробітну плату.

Таблиця 1

Статистична характеристика середньої місячної заробітної плати та витрат у країнах ЄС у 2022 р.

Країна	Оренда житла та комунальні послуги, євро	Їжа, євро	Одяг, євро	Транспорт, євро	Відпочинок, євро	Загальна сума, євро	Середня заробітна плата, євро	Доля середньої заробітної плати на необхідний мінімум, %	Кількість можливих необхідних мінімумів на середню
Польща	309.70	83.51	129.51	23.49	39.59	585,8	998	58.96	1.70
Велика Британія	521.39	102.82	142.39	73.69	63.88	904.17	2615	34.57	2.89
Чехія	385.47	100.57	160.64	22.12	62.22	731.02	1467	49.83	2.00
Німеччина	479.68	119.23	162.23	70.00	56.97	888.11	2723	32.61	3.06
Литва	296.69	96.50	153.96	29.00	47.84	623.99	1078	57.88	1.72
Україна	167.55	67.94	131.7	10.32	32.19	409.70	455	90.04	1.11

Складено автором самостійно за джерелами [5; 6]

На жаль в Україні потрібен майже увесь дохід, а саме 90.04%, у Великій Британії ж лише 34.57% від середнього заробітку необхідно для підтримання мінімальних потреб. Розглянемо кількість необхідних мінімумів, якими можна забезпечити середньостатистичну людину в ЄС на одну середньомісячну заробітну плату, тобто середню заробітну плату розділимо на загальну кількість витрат, та проаналізуємо результати в діаграмі (рисунк 1).

Згідно з розрахунками, у кількості необхідних мінімумів, можливих для придбання Україна значно відстає від інших країн Європи, купівельна спроможність, визначеного нами, необхідного мінімуму складає 1.11 наборів, вище знаходяться Польща з 1.7 наборами, Литва 1.72 набори та Чехія з 2 наборами, лідерами, у даному дослідженні, є Велика Британія та Німеччина з 2.89 та 3.06 наборами відповідно.

Нагадаємо, що в даному дослідженні об'єктом була молода людина без різних «соціальних важелів», тому витрати не містять додаткових витрат, таких як оплата навчання або здобуття додаткових навичок чи опікунство (діти, батьки), то ситуація в Україні стає значно гіршою з приводу купівельної спроможності.

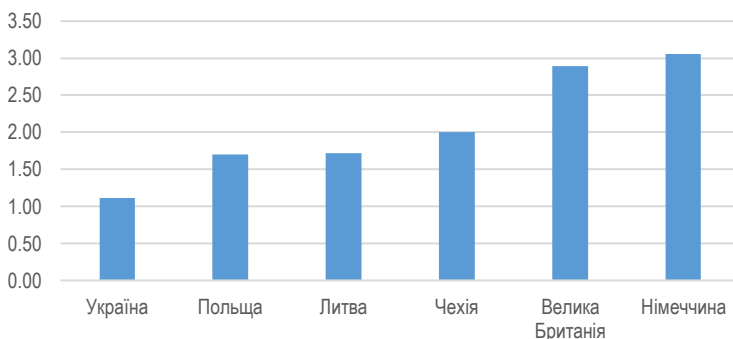

Рис.1 Кількість необхідних мінімумів можливих для придбання товарів у країнах ЄС у 2022 р.

Отже середня заробітна плата в Україні досить низька порівнюючи з країнами Європи, таке положення встановилося через значну кількість проблем держави, зокрема тяжка економічна та політична ситуація в країні, відсутність інвестицій та великий рівень корупції. Тільки вирішення цих проблем може підняти рівень країни до інших країн Європи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заробітна плата: теоритичні основи, українські реалії та світові стандарти ред.: Федорчук Н. В.: Ефективна економіка № 8, 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2228> (дата звернення: 05.04.2023)
2. Головбух // Мінімальна зарплата у 2022 році: вебсайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/9135-mnmalna-zarplata-v-2022-rots> (дата звернення: 05.04.2023)
3. Журнал Віче // Чому в Україні найменша в Європі зарплата?: вебсайт. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/3113/> (дата звернення: 05.04.2023)
4. Портал новин LB.ua // Проблеми реформування оплати праці: вебсайт. URL: https://lb.ua/blog/andriy_pavlovskiy/410566_problemi_reformuvannya_oplati_pratsi.html (дата звернення: 05.04.2023)
5. Міністерство фінансів України: вебсайт. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 10.04.2023)
6. Numbeo: вебсайт. URL: <https://www.numbeo.com/cost-of-living/> (дата звернення: 10.04.2023)
7. Кабінет міністрів України // Постанова від 11 жовтня 2016 р. № 780: вебсайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2016-%D0%BF?fbclid=IwAR1YXLbWi_kCXIaIRk_Aqc-f11VM1fBGo4bsniezGe4qgpE8LRajJ8vQetq#Text (дата звернення: 15.04.2023)
8. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: моногр.: за ред. Ю. О. Ольвінської. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 207 с.